

Порівняльна таблиця показників роботи шкільної бібліотеки
Вільнянської гімназії "Світоч"
2009 – 2010 та 2010 – 2011 н.рр.
I – ий семестр
(за щоденником читання)

Рис. 3

- «Національна премія України імені Тараса Шевченка — 50!», презентація Рафи Олександра, учня 9-б класу;
- «Гримівська енциклопедія казок», презентація Забути Ганни і Чілії Аліни, учениць 9-б класу.

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ ПРОЕКТУВАННЯ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Гуменна О.В., Кононова Л.В.

Актуальність проблеми проектування систем внутрішньошкільного управління безпосередньо пов'язана з реаліями життя, серед яких головними є: необхідність закладу освіти швидко пристосовуватись до зовнішніх змін і виживати; забезпечення оптимального функціонування навчального закладу; постійний пошук резервів оновлення й ідей розвитку.

Щоб розв'язати ці та багато інших питань, управління повинно бути якісним. Проте реалії засвідчують, що система управління має серйозні недоліки: відсутня цільова основа системи; управління недостатньо орієнтоване на розвиток координаційних і комунікативних зв'язків; недостатньо враховує особливості і потреби шкільного середовища; ідеї гуманізації і демократизації мають переважно декларативний характер; про модернізацію управління більше точиться розмов, ніж робиться конкретних справ, бо ще й досі не визначено технологій і методів якісних змін та ін.

Частковому розв'язанню цих проблем, на нашу думку, буде сприяти матеріал, викладений у даній статті. **Метою статті** є: подати технологію і засоби проектної діяльності, як інноваційного напрямку управлінням розвитком навчального закладу на прикладі шкіл Ленінського району.

Проектування системи внутрішньошкільного управління має складатися з таких елементів: місце й значення даної системи в загальній системі управління (організації); системні властивості даної системи, її функціональні можливості; основні компоненти системи; суб'єкти системи; ціннісно-нормативний компонент (система цінностей, принципів); місія, спрямованість, цілі; результативний компонент (про-

Свої роботи учні охоче демонструють не тільки під час проведення бібліотечних заходів, а й на батьківських зборах як свій власно створений електронний ресурс.

Позитивна оцінка власного ресурсу бібліотеки читачами і їхніми батьками надихає на творчу роботу і співпрацю. Під час порівняння роботи шкільної бібліотеки з Вільнянською районною дитячою бібліотекою все частіше звучать слова батьків: «Тут із нашими дітьми працюють!», що є найвищою оцінкою роботи шкільного бібліотекаря.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. — 1440 с.
2. Ривкінд Й. Я. Інформатика 10 кл.: підруч. для загальноосвіт. навч. закл.: рівень стандарту / Й. Я. Ривкінд [та ін.]. — К.: Генеза, 2010. — 296 с.
3. Створення презентацій засобами MICROSOFT POWERPOINT / Наталія Могильна // Інформатика. — 2007. — №5-7. — С. 26-36.
4. Створюємо презентації та анімації: розробки уроків 8 клас / Ірина Рева // Інформатика. — 2007. — №23-24. — С. 1-38.

дукти діяльності, кінцеві результати); змістовий компонент (зміст діяльності); технологічний компонент (методи, засоби діяльності); організаційний компонент (організаційна структура, форми організації); ресурсний компонент (ресурси, їх забезпечення); умови діяльності; прогностичний компонент (процес управління, організаційні механізми).

Розглянувши теоретичні положення проектного підходу до управління розвитком навчального закладу, зроблено висновок про те, що спостерігається взаємозв'язок понять: проектування, планування, прогнозування, моделювання. Проектування передбачає розробку основних напрямів, умов, концепцій, моделей, засобів, змісту діяльності. У нашому досвіді експериментально перевірено якість технології проектної діяльності, програмно-цільовий підхід до управління навчальним закладом. Програмно-цільове управління можна представити як інтеграцію цілей, задач та відповідних кроків проектування.

Використання програмно-цільового планування діяльності навчального закладу дає можливість соціаль-

но зорієнтувати навчально-виховний процес, а саме: задовольняти освітні потреби згідно з гуманістичними заходами суспільства; здійснювати постійний пошук нових способів задоволення освітніх потреб, урахувувати їх змінюваність, упроваджувати інновації; відмовитися від освітніх програм, які суперечать інтересам споживачів; розробляти і впроваджувати освітні програми, які враховують інтереси самого навчального закладу і є корисними для соціального розвитку регіону.

Отже, програмно-цільове планування діяльності загальноосвітнього навчального закладу – це одна з технологій управління, яка враховує потреби і запити всіх учасників навчально-виховного процесу. Споживачам освітніх послуг – учням і батькам – воно потрібне для того, щоб: розширити можливості задоволення духовних, соціальних, особистісних потреб; отримати якісні освітні послуги, нові знання; свідомо здійснювати вибір навчального закладу. Учителям, педагогічним працівникам для того щоб: використати більш широкі можливості для самореалізації; працювати з кращим результатом; мати можливість отримати додаткову оплату праці. Керівникам навчального закладу для того, щоб: визначити нову стратегію управління школою в умовах ринкових відносин; забезпечити умови розвитку педагогічної системи школи; управляти більш ефективно матеріальними, фінансовими та людськими ресурсами.

Одним із засобів проектування розвитком навчального закладу є інформаційно-управлінські комп'ютерні технології, які сприяють підготовці випускників до життя в інформаційному суспільстві. У зв'язку з цим навчальний заклад повинен забезпечити високу якість інформаційного середовища.

Інформаційне середовище навчального закладу можна назвати якісним, якщо: існує організаційна структура, у якій накопичуються і зберігаються інформаційні ресурси і надаються інформаційні послуги; розроблена і функціонує система оцінювання якості інформаційного середовища ЗНЗ, яка є складовою процесу управління якістю освіти; інформаційне середовище інтегроване до регіональних, вітчизняних та світових ресурсів для забезпечення навчально-виховного процесу і підвищення кваліфікації вчителів школи; інформаційна грамотність вчителів і учнів відповідає сучасному рівню розвитку інформаційних технологій, проводяться заняття з підвищення комп'ютерної грамотності вчителів і курси для учнів; інформаційні ресурси навчального закладу різнобічні й орієнтовані на різні категорії користувачів; для підтримки інформаційного середовища навчального закладу використовуються нові інформаційні технології (електронні каталоги, доступ до мережі Інтернет тощо); локальна мережа і робочі станції мають сучасне ліцензійне програмне забезпечення.

Концентрація в одному навчальному закладі всіх необхідних для реалізації задач освіти складових (організаційного, матеріально-технічного, методичного, кадрового забезпечення) дозволяє включити кожного педагога через активні форми роботи у процес співуправління. Водночас ставиться глобальна мета – спираючись на кінцеві результати, створити адекватні умови для прийняття і реалізації управлінських

рішень, які забезпечать усебічний розвиток особистості кожного школяра і вчителя.

Сутність такого управління полягає в бажанні педколективу досягти певних результатів за допомогою розвинутого інформаційного забезпечення, яке необхідне для аналітичної діяльності. Задача керівника – узагальнення результатів, визначення проблеми і тенденції для прийняття управлінського рішення. Виходячи з аналізу, ставляться задачі на наступний рік і планується вся робота школи.

Нині вже ніхто не сумнівається в тому, що для оперативного прийняття управлінських рішень необхідне створення локальної адміністративної мережі, банку даних із різних напрямів, використання відповідного програмного забезпечення. Усе це допоможе оптимізувати систему управління шляхом скорочення часу на прийняття управлінських рішень.

Першочергове завдання створення інформаційного середовища – це наповнення його таким змістом, який змусить діяти інформаційні потоки між усіма учасниками освітнього процесу: учнями, батьками, учителями й адміністрацією. У Запорізькій спеціалізованій школі № 100 для розв'язання цих задач діє проект «Інформатизація освітнього простору навчального закладу». Він складається з чотирьох напрямів, які включають такий комплекс заходів.

1. Інформаційні ресурси: у школі три комп'ютерних класи; окремі комп'ютери в директора, заступників директора, бухгалтерії, бібліотеці, психологічній службі; сервер; створена локальна мережа закладу з виходом в Internet; комп'ютери забезпечені спеціальним програмним забезпеченням; працює програмний комплекс управління ресурсами школи «КУРС: Школа»; створена медіатека закладу; створені й поповнюються банки даних із різних напрямів; функціонують шкільний сайт і сторінка на міському освітньому порталі.

2. Викладання інформатики: курси інформатики й інформаційних технологій викладаються з першого класу (1–8 класи за авторською програмою); вчителі інформатики систематично підвищують свій професійний рівень; проводяться різноманітні позакласні заходи з інформатики.

3. Упровадження ІКТ у навчальний процес: у школі 100% адміністративної команди і майже 98% учителів пройшли курси навчання комп'ютерних технологій за програмами «Партнерство в навчанні» та «Intel® Навчання для майбутнього» (опорна школа в районі); вчителі регулярно використовують комп'ютер у професійній діяльності, у тому числі й для підтримки навчально-виховного процесу. Єдине освітнє середовище дозволяє створювати інформаційну базу, необхідну для організації проектної діяльності учнів, яка відіграє важливу роль в становленні особистості, підвищує її інтелектуальний і творчий потенціал, розвиває аналітичне мислення, самостійність у придбанні знань й ухваленні рішень і, в цілому, веде до виникнення нового рівня мислення.

4. Інформатизація управлінської діяльності: повний переклад документообігу школи в електронний формат; підключені всі автоматизовані робочі місця в доменну систему інформаційного простору школи; проводиться педагогічний моніторинг (оцінка ефек-

тивності використання ІКТ в освіті, оцінка якості знань з використанням засобів ІКТ, соціологічні дослідження з використанням засобів ІКТ). У даний час адміністрація школи використовує великі можливості комп'ютерних технологій під час підготовки й проведення педагогічних рад, нарад, семінарів, засідань методичних об'єднань учителів. Складно уявити собі проведення аналізу навчально-виховної роботи в школі без діаграм і графіків, звідних таблиць, і без застосування сучасних інформаційних технологій.

Результатом же цієї роботи є те, що: вималюється реальна картина стану справ у всіх напрямках роботи в цілому по школі; дані по роках легше порівнювати; учителі поступово формують уміння аналізувати свою діяльність; рівень методичної майстерності вчителів росте за рахунок накопичення наукових знань і практичного досвіду; учителі володіють навичками аналізу, діагностики; відстежуються, коригуються результати своєї діяльності (управління за кінцевими результатами); подальша робота планується, виходячи з результатів аналізу; формуються мотиви для продовження освіти і професійного зростання; банк методичних робіт щорічно поповнюється авторськими розробками.

Процес інформатизації у Запорізькій гімназії №31 є пошуком нових засобів розв'язання проблеми – інтенсивного навчання й збереження здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу. Тому стратегічний розвиток використання інформаційно-комунікаційних технологій проходить за двома напрямками.

1. Використання ІКТ в управлінській діяльності у гімназії.

2. Використання ІКТ як технічного засобу навчання в освітньому процесі з різних предметів для учнів, підвищення виконавчої культури і зростання професійної компетентності вчителів.

Основні напрями застосування ІКТ в гімназії — це:

- система управління;
- моніторинг навчально-виховної діяльності;
- бібліографічна діяльність;
- науково-дослідна діяльність;
- збір, накопичення, обробка та створення банку науково-методичної діяльності.

Використання ІКТ в управлінській діяльності проведено у таких аспектах:

- підготовка і проведення педрад, семінарів, тренінгів тощо з використанням ІКТ;
- уніфікованість форм наказів;
- нормативно-правова документація гімназії;
- звіти за різними напрямками контрольної діяльності;
- документація гімназії;
- методична робота;
- моніторинг навчальної і виховної роботи;
- тарифікація;
- розклад;
- внутрішньо-гімназійний контроль;
- інформація про педагогічні кадри, учнів, батьків;
- матеріально-технічне забезпечення.

Об'єктивною реальністю є те, що ми живемо в інформатизованому світі. Тому в гімназії, крім комп'ютеризації навчального процесу, створена й на даному етапі реалізується цільова Програма інформатизації закладу.

На педагогічну раду для обговорення було винесено питання впровадження комп'ютерних технологій у навчально-виховний процес. З урахуванням фінансових можливостей гімназії, кадрового забезпечення була прийнята Програма впровадження комп'ютерних інформаційних технологій у навчально-виховний процес й адміністративну діяльність гімназії. Виконання Програми розраховано на п'ять років, так як її реалізація виконується власними коштами закладу.

Динамічність і оперативність – головні складові управлінської діяльності, що повною мірою забезпечують упровадження ІКТ. Тому в гімназії було розроблено модель застосування ІКТ в управлінській діяльності (рис. 1).

Варто зазначити, що на сьогодні інформаційно-комунікаційні технології є необхідним інструментом у роботі адміністрації і багатьох учителів (початкової ланки, української мови та літератури, світової літератури, історії, англійської та французької мов, фізики, математики, географії, фізичної культури тощо).

У гімназії №31 протягом поточного року було реалізовано низку важливих заходів щодо впровадження ІКТ в управлінську діяльність і в навчально-виховний процес:

- широке використання сучасних комп'ютерних технологій в управлінській діяльності (кожен заступник директора має на робочому місці сучасну техніку); оформлення звітності за різними напрямками контрольної-аналітичної діяльності, створення презентацій за напрямками діяльності заступника директора, атестація, робота з програмою «КУРС: Школа», здійснення моніторингу навчальної діяльності, створення розкладу уроків, створення презентацій для проведення конференцій, семінарів, педрад;
- створено загальну локальну мережу, встановлено Програму «Комфорт», яка об'єднує 32 користувачі й адміністративний відділ, ці навчальні кабінети мають зв'язок з мережею Інтернет, встановлено комп'ютерні відеокамери для кожного користувача;
- у кожному навчальному кабінеті встановлено комп'ютерну техніку, для забезпечення потреб діловодства, створення роздаткових матеріалів, ведення документації, підготовки публіцистичних, науково-дослідницьких, методичних, реферативних робіт, використання навчальних програм, ППЗ, відеоматеріалів у навчально-виховному процесі (у поточному році вчителі-предметники поповнили навчальні кабінети новими програмними продуктами з української мови й літератури, світової літератури, англійської і французької мов, історії, географії, фізики, математики, інформатики тощо);
- обладнано бібліотеку комп'ютерною технікою (5 комп'ютерів) з підключенням до мережі Інтернет; обладнано серверну;
- встановлено сім проекторів у навчальних кабінетах;
- створено новий сайт гімназії;
- протягом року створено Інтернет-ресурси вчителів фізики й астрономії, природи й людини, фізичної культури, англійської мови, інформатики, української мови, математики, світової літератури, створено сайти класів.

Рис. 1. Модель застосування ІКТ в управлінні навчальним закладом

Використання ІКТ у внутрішньо-гімназійному контролі

Контроль як спосіб зворотного зв'язку в управлінській діяльності дозволяє отримувати інформацію про стан навчально-виховного процесу, його результативність.

З метою оперативного проведення внутрішньо-гімназійного контролю в електронному режимі складено перспективний і поточний графіки, які дозволяють швидко прослідкувати діяльність його суб'єктів, визначити його вид і терміни, а також ознайомитися з результатами. Ця інформація зберігається на сервері в гімназії й доступна всім учителям, що забезпечує відкритість і демократичність внутрішньо-гімназійного контролю.

Використання ІКТ під час звітування гімназії

Діяльність гімназії постійно потребує різного роду звітувань. Збереження статистичних даних, різного роду довідок і методичних матеріалів значно полегшує такий вид роботи й забезпечує його оперативність. Уся інформація по гімназії зберігається на сер-

вері, відповідно систематизується й узагальнюється за категоріями. Крім того, завдяки комп'ютерним технологіям уся інформація про гімназію подається у вигляді таблиць, діаграм, графіків, що забезпечує компактне донесення великого обсягу систематизованого матеріалу, наочно демонструє стан справ, дає змогу провести порівняння, що в сучасному інформаційному середовищі є життєво необхідним.

Використання ІКТ у методичній роботі

Упровадження ІКТ у методичну роботу гімназії сприяє підвищенню науково-методичного рівня вчителів через організацію навчання з використанням комп'ютерів у підготовці й проведенні уроків із різних предметів, для узагальнення й поширення ППД. Упровадження ІКТ у навчальний процес, і зокрема, у методичну роботу гімназії нині стає необхідністю, адже інформаційне суспільство потребує інформаційної культури від кожного його учасника.

Основними напрямками методичної роботи з використанням ІКТ є:

- створення методичної бази й обладнання кабінетів (наявність комп'ютерної техніки, підключення до Інтернету і локальної мережі гімназії);
- організація й проведення навчальних занять для вчителів-предметників;
- підготовка матеріалів методичного характеру (творчою групою розробляються методичні рекомендації щодо використання ІКТ у навчальному процесі, рекомендується відповідна література, сайти в мережі Інтернет, інструкції з використанням навчальних програм тощо);
- поширення ППД (створення гімназійної медіатеки ППД як учителів гімназії, так і Інтернет-скарбнички ППД учителів міста, України. Це дає змогу вчителям оперативного ознайомлюватися з досвідом роботи з окремої проблеми, сприяє виявленню перспективного педагогічного досвіду, ініціює до створення авторського продукту. У гімназії створена і постійно поповнюється медіатека досвіду роботи вчителів гімназії, що дає змогу адміністрації оперативного прослідкувати творче зростання вчителя протягом навчального року чи за атестаційний період);
- залучення вчителів-предметників до науково-дослідницької діяльності;
- новітнім напрямом методичної роботи є створення електронного «портфоліо» і презентації творчих учителів гімназії, що розкривають педагогічну майстерність і творчий потенціал.

Отже, використання ІКТ виводить організацію методичної роботи гімназії на новий, більш ефективний рівень, що позитивно впливає на навчально-виховний процес і сприяє постійному творчому зростанню вчителів.

Використання ІКТ для отримання інформації

Відсутність необхідної інформації паралізує процес керування. Найбільш важливою є інформація, отримана в системі внутрішньогімназійного моніторингу. Зміст моніторингу визначається адміністрацією залежно від мети й конкретних завдань. Тому адміністрації необхідно розібратися в отриманих фактах, провести їх сортування, відсіяти несуттєві, виділити головні, оцінити їх із погляду впливу на хід і результати освітнього процесу й тільки потім вжити найбільш обґрунтовані й оптимальні рішення. Зберігання й систематизація потоків інформації забезпечуються тільки використанням комп'ютерів із відповідним програмним забезпеченням.

Моніторинг роботи педагогічних працівників займає вагомое місце в структурі діяльності гімназії, адже володіння інформацією дає можливість адміністрації оперативного контролювати роботу колективу, своєчасно виявляти недоліки й приймати відповідні управлінські рішення, бачити реальний рівень педагогічної майстерності, результати діяльності вчителя й сприяти його творчому зростанню. Моніторинг позитивно впливає на роботу вчителів, створює ситуацію доброзичливої конкуренції, забезпечує відкритість в оцінюванні роботи. Його результати використовуються під час проведення атестації педагогічних працівників.

Отже, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській діяльності й у навчально-виховний процес гімназії забезпечує поступовий перехід освіти на якісно новий рівень. Інформаційні технології позитивно впливають на всі компоненти системи навчання: його мету, зміст, методи, засоби й організаційні форми, що дозволяє розв'язувати складні й актуальні завдання щодо забезпечення розвитку інтелектуального, творчого потенціалу, аналітичного мислення й самостійності педагогічних працівників.

Тому, можна виділити такі функції інформаційного середовища школи: інформаційну; освітню; комунікативну; діагностичну (можливість отримання достовірної інформації про розвиток учня шляхом організації комп'ютерного діагностування, досліджень його результатів, обробки та застосування аналізу діагностування для підвищення якості НВП).

Інформатизація дозволяє від авторитарної школи перейти до педагогіки співпраці, коли вчитель й учень, знаходячись у рівному відношенні до інформаційних ресурсів, стають партнерами за провідної ролі вчителя. Використання інформаційних технологій у системі освіти сприяє створенню «комп'ютерної методології навчання», яка зорієнтована в першу чергу на інтеграцію всіх видів навчальної діяльності й підготовку суб'єктів освітнього процесу до життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства.

Сучасні інформаційні технології дають можливість викладачу для досягнення дидактичної мети застосувати як окремі види навчальної роботи, так і будь-який їх набір, тобто спроектувати навчальне середовище. Орієнтовані на викладача інструментальні засоби дозволяють йому оперативного оновлювати зміст автоматизованих навчальних і контролюючих програм відповідно до прояву нових знань і технологій.

Проектний підхід до планування діяльності дає можливість розбудувати нову школу на наукових засадах; дозволяє зробити процес розвитку школи усвідомленим і впорядкованим, ефективно перевірити досягнуті результати, виявити та посилити ті його складові, які на максимальному рівні відповідали б запитам учнів, їхніх батьків.

Література

1. Державна цільова програма «Сто відсотків» на період до 2015 року, затверджена постановою КабМіну України від 13 квітня 2011 р. №494.
2. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2007. — №12. — С. 102
3. Лазарев В. С. Системное развитие школы. — М.: Пед. общество России, 2002.
4. Лизинский В. И. Идеи к проектам и практика управления школой. — М.: Обр. центр «Пед. поиск», 1999.
5. Мармаза О. І. Проектний підхід до управління навчальним закладом — Х.: Основа, 2003.
6. Осадчий І. Проектно-цільове планування роботи загальноосвітньої школи // За-вуч. — 1999. — №6(12).
7. Поташник М.М. Управление развитием школы. — М., 1995.
8. Программно-целевое управление развитием образования / под ред. А. М. Мойсеева. — М.: Пед. общество России, 1999.
9. Проектирование систем внутришкольного управления / Под ред. А. М. Мойсеева. — М.: Пед. общество России, 2001.
10. Управление школой: теоретические основы и методы / под ред. В. С. Лазарева. — М.: Центр соц. и зконом. исследования, 1997.
11. Управление развитием школы / под ред. М. Поташника, В. Лазарева. — М.: Новая школа, 1995.